

O'QITUVCHILARNI PEDAGOGIK FAOLIYATGA TAYYORLASH MAZMUNI

PhD. Niyazova Naima Abdullajonovna

Toshkent iqtisodiyot va texnologiyalari universiteti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11239150>

Annotatsiya: Ushbu maqola ta'lim sohasidagi eng so'nggi rivojlanishlarni o'rganib, o'quv tizimlarini yangilash, axborot texnologiyalari va innovatsiyalardan foydalanishning ahamiyatini ko'rsatadi. Maqola, kasb ta'limi o'qituvchilarini pedagogik faoliyatga tayyorlashning eng muhim masalalarini taqqoslashda o'z mavzusini bayon qiladi. Shuningdek, pedagogik faoliyatni o'rganish va o'qituvchilar bilimini oshirish, axborot va kommunikatsiya texnologiyalarini qo'llash, ma'ruzalar va darslarni tuzish va o'qitish usullarini rivojlantirish kabi muhim muammolarni taqqoslashni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: Elektron ta'lim, ma'sofaviy ta'lim, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, innovatsion texnologiya, pedagogik tajriba

СОДЕРЖАНИЕ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЕЙ К ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Аннотация: В данной статье рассматриваются последние события в сфере образования и показывается важность обновления образовательных систем, использования информационных технологий и инноваций. В статье представлена тема путем сравнения важнейших вопросов подготовки учителей профессионального образования в педагогической деятельности. Он также включает в себя сравнение таких важных вопросов, как изучение педагогической деятельности и совершенствование знаний учителей, использование информационных и коммуникационных технологий, создание лекций и уроков, а также разработка методов обучения.

Ключевые слова: Электронное образование, дистанционное образование, информационно-коммуникационные технологии, инновационные технологии, педагогический опыт.

CONTENT OF PREPARING TEACHERS FOR PEDAGOGICAL ACTIVITIES

Abstract: This article examines recent developments in the field of education and shows the importance of updating educational systems, using information technology and innovation. The article presents its topic by comparing the most important issues in preparing vocational teachers for teaching. It also includes comparisons of important issues such as teaching teaching and teacher development, the use of information and communication technologies, the creation of lectures and lessons, and the development of teaching methods.

Key words: Electronic education, distance education, information and communication technologies, innovative technologies, pedagogical experience.

KIRISH

Keng qamrovli axborotlashtirish bilan bog'liq mamlakatimiz ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan o'zgarishlar bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarining kasbiy faoliyatiga yangi talablarni qo'yadi, shu jumladan o'qitishni axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT)dan foydalangan holda innovatsion texnologiyalardan foydalanishga yo'naltirish, har bir talabaning individual xususiyatlarini maksimal darajada hisobga olishga tayyor samarali professional hamkorlik, ilg'or pedagogik tajribani almashish muhimdir.

TADQIQOT METODLARI

Bu maqolada, tadqiqot metodlarining pedagogik tajribani rivojlantirishda, o'qituvchilarning o'zlarining kasbiy tayyorgarliklarini oshirishda, ta'limning sifatini oshirishda va ta'lim jarayonini baholashda qanday muhim ahamiyatga ega ekanligi ko'rsatiladi. Maqola, tadqiqot metodlarini o'qituvchilar tayyorlashda qo'llaniladigan bir necha turli usullarni o'rgangan holda, ularning pedagogik faoliyatga tayyorlashda qanday rolini ta'kidlaydi. Bu metodlar, o'qituvchilarning o'zlarining o'qitish metodlarini tahlil qilish, yangi o'qitish texnologiyalari va strategiyalarini o'rganish, ta'lim jarayonini tahlil qilish va baholash kabi amallar uchun kritik muhimmat hisoblanadi.

Tadqiqot metodlarining tahlil qilish, nazariy va amaliy sinovlar o'tkazish, ta'limning sifatini baholash, kasbiy rivojlantirish va ta'lim sifatini oshirish, shuningdek, o'qituvchilarning o'z faoliyatlari va natijalari bo'yicha qanday tadqiqotlar olib borishlarini o'rganish kabi yo'llar orqali o'qituvchilar tayyorlashda muhim vazifalarni bajarishda qanday keng jihatdan foydalanishlarini ko'rsatadi.

TADQIQOT NATIJALARI

Ta'lim tizimiga zamonaviy kompyuter texnologiyalarining joriy etilishi elektron ta'lim va masofaviy o'qitish texnologiyalarining faol rivojlanishiga yordam beradi. "Elektron ta'lim" tushunchasi 90-yillarda paydo bo'lgan. O'tgan asrning boshlarida, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi tufayli u tobora dolzarb bo'lib qoldi. Ushbu davrda elektron ta'lim masofaviy o'qitishning texnologik yordami sifatida ko'rib chiqilgan bo'lib, o'qituvchilar va talabalar uchun multimedia o'quv qo'llanmalariga, elektron darsliklarga, avtomatlashtirilgan test tizimlariga va boshqalarga masofadan kirish imkoniyatini ta'minlaydi [1, 5]. Ushbu yo'nalishning rivojlanishi elektron ta'lim muammolarini hal qiladigan murakkab dasturiy ta'minot tizimlarining tarqalishiga olib keldi: o'quv tarkibini boshqarish tizimlari, test tizimlari, o'quv muhitini interfaol qo'llab-quvvatlash tizimlari, bilimlarni boshqarish tizimlari. Bu XXI asrning boshlarida ruxsat etilgan an'anaviy ta'lim muassasalari (universitetlar, professional ta'limlar, qo'shimcha ta'lim va malaka oshirish muassasalari va boshqalar) o'quv jarayoniga elektron ta'limni faol joriy etish.

"Elektron ta'lim" tushunchasining zamonaviy talqini axborot-ta'lim muhiti (muammoli va loyihaviy asosda o'rganish, hamkorlikda o'rganish, talaba va o'qituvchi portfelini shakllantirish va boshqalar) asosida pedagogik texnologiyalardan foydalanishga asoslangan o'quv jarayonini tashkil etish masalalarini tizimli hal qilishni nazarda tutadi [2].

Masofaviy o'qitish texnologiyalari deganda "asosan talabalar va o'qituvchilar o'rtasida bilvosita (masofadan turib) o'zaro ta'sirga ega axborot va telekommunikatsiya tarmoqlaridan foydalangan holda amalga oshiriladigan ta'lim texnologiyalari" tushuniladi [6]. Masofaviy o'qitish elektron ta'limning ekstremal holati sifatida qaraladi, uning asosiy xususiyati o'quv jarayonini tashkil etish va uning sub'ektlarining ta'lim resurslari bilan o'zaro aloqasi nuqtai nazaridan an'anaviy ta'lim elementlarining yo'qligi hisoblanadi. Shunday qilib, ta'limni axborotlashtirish yo'nalishi sifatida elektron va masofaviy o'qitish ustuvorligi ko'rsatib o'tildi.

Elektron ta'lim, masofaviy o'qitish tushunchalari bilan bir qatorda "aralashgan ta'lim" atamasi keng tarqalgan bo'lib, an'anaviy o'quv mashg'ulotlari va elektron o'qitish texnologiyalarining kombinatsiyasini anglatadi. Deputat Lapchik ta'kidlaganidek, "bu zamonaviy texnologiyalar sifatida elektron ta'limning ahamiyatini oshiradigan aralashtirilgan ta'lim. Bu nafaqat tushunarli ma'noda masofadan o'qitish bilan bog'liq, balki boshqa mashg'ulotlar shakllari va turlari uchun ham muhimdir" [3, 5-b].

Uzoq vaqt davomida hech qanday me'yoriy reglament mavjud bo'lmaganiga qaramay, elektron ta'lim va masofaviy ta'limning eksperimental faoliyat doirasida joriy etildi:

- nogiron bolalar uchun masofaviy o'qitish texnologiyalaridan foydalanish;
- o'quvchilarning o'quv yutuqlarini masofadan boshqarishni tashkil etish;
- qo'shimcha ta'limda masofaviy o'qitish texnologiyalarini joriy etish, o'quvchilarning darsdan tashqari faoliyatini tashkil etish (tarmoqdagi ta'lim tashabbuslari);
- elektron ta'lim va masofaviy ta'limdan foydalangan holda ixtisoslashtirilgan mashg'ulotlarni tashkil etish;
- kasallik tufayli va karantin davrida professional ta'limni tark etgan bolalar uchun masofaviy darslarni o'tkazish;
- iqtidorli bolalarni va talabalarning ilmiy-tadqiqot faoliyatini masofadan turib qo'llab -quvvatlash;
- professional ta'limda virtual aloqa tizimini tashkil etish;
- masofaviy ta'limni kunduzgi ta'limga (aralash texnologiyalar asosida) joriy etish.

L.M. Mitina ta'kidlaganidek, "innovatsiyalarni joriy etish jarayonida bo'lajak o'qituvchining ijodiy va shaxsiy o'sishi har doim uning innovatsion faoliyatga jalb qilinishi bilan rag'batlantirilmaydi" [4, 7-b]. Shuning uchun asosiy maqsad mehnat bozorida raqobatbardosh, zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalariga ega, uzluksiz kasbiy rivojlanishga qodir malakali mutaxassisni tayyorlashdir.

Ta'lim tizimining zamonaviy ijtimoiy-iqtisodiy voqeliklarida bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlash muammosi ob'ektiv ravishda hal qilinadi, chunki bu talabalarning shaxs, jamiyat va davlat rivojlanishining istiqbolli ehtiyojlariga javob beradigan sifatini ta'minlaydi. Kasbiy rivojlanish muhim ahamiyatga ega, chunki hozirgi vaqtda ta'lim tizimida axborotlashtirishning zamonaviy yo'nalishlari bilan belgilanadigan muhim yangiliklar mavjud.

Talaba shaxsini, uning individualligini va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda AKTning didaktik potensialini tushunish pedagogik yo'naltirilganligining muhim xususiyatidir. Kompyuter texnologiyalaridan tajriba o'tkazish uchun o'quv muhitini yaratish, o'z-o'zini bilish kognitiv qiziqishni uyg'otadi, ammo o'qituvchining o'z vaqtida qo'llab-quvvatlashi va rahbarligisiz bu qiziqish yo'qolishi mumkin.

O'qituvchining kasbiy faoliyati shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarini hisobga olgan holda AKT vositalari, axborot tarmoqlari imkoniyatlarini realizatsiya qilish natijalari uchun mas'uliyatni o'z zimmasiga olish talabiga aylanmoqda. Buning uchun yangi jamiyat shakllarini, o'qitish usullarini rivojlantirish, axborot jamiyatini rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalariga muvofiq ularning kasbiy darajasini doimiy ravishda oshirishga e'tibor berishni talab qiladi.

Bugungi kunda kasb ta'limi yo'nalishining muhim xususiyatlari bu bo'lajak o'qituvchining ma'lumotni axborotlashtirish sharoitida o'quvchilarni kasbiy rivojlantirish muammosini ilg'or yechim zarurligi va kompyuter texnologiyalari va axborot vositalarining professional ta'lim o'quvchilarining shaxsini shakllantirish va rivojlantirish jarayoniga ta'sirini o'rganishga undashi, axborotlashtirish asosida ta'lim sohasini yangilashning mohiyati va maqsadlarini, shu jumladan, kasbiy rivojlantirishning muhim jarayonini anglash uchun sharoit yaratish-bularning barchasi dolzarb vazifaga aylanmoqda. AKTni faol joriy etish mobaynida bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchisining fan yo'nalishi o'rganilayotgan ob'ekt va hodisalarni modellashtirish uchun tegishli bilim sohasida qo'llaniladigan zamonaviy dasturiy vositalarni darsda va darsdan tashqari mashg'ulotlarda foydalanishga intilish bilan belgilanadi.

MUHOKAMA

Bu muhokama pedagogik faoliyat uchun maqsadli mazmunni tayyorlash to'g'risidagi o'quv jarayonlari, amaliy amalga oshirilish hamda tadqiqotlarga o'quvchilarni tayyorlash hamda axborotlashtirish usullari va kasb ta'limining muhim aspektlarini taqdim etadi. Muhokamada maqsadli ta'lim mazmunlari, o'quv jarayonlari, ta'lim dasturiy tizimi va boshqa muammolar taqdim etiladi, shuningdek, maqsadli ta'lim o'qituvchilari uchun monitoring va taqdimotni baholashni tashkil etuvchi usullar mavjud bo'ladi.

XULOSA

Shunday qilib, zamonaviy AKTdan foydalanish bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchisining o'zini o'zi o'qitish faoliyati motivatsiyasini kuchaytiradi, chunki bu ijodiy samarali kasbiy faoliyatning individual uslubini shakllantirish va rivojlantirishga, kasbiy mahoratni, kasbiy faoliyat va kompetensiya sifatlarini va professional introspeksiya qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchisining kasbiy rivojlanishi deganda pedagogik faoliyatda kasbga oid bilim va ko'nikmalar, qobiliyatlar, shaxsiy xususiyatlarning o'sishi, shakllanishi, amalga oshirilishi, ichki dunyosini faol ravishda sifatli o'zgartirishi, kasbiy faoliyatning ijodiy usullarini amalga oshirishga olib kelishi tushuniladi. Ta'limni axborotlashtirishning zamonaviy darajasi nafaqat kasbiy rivojlanishning yangi shakllari va usullarini joriy etadi, balki bu konsepsiyaning mohiyatini sifat jihatidan o'zgartiradi, bunda pedagogik yo'nalish, pedagogik kompetensiya, ijodiy faoliyat va o'z-o'zini tarbiyalash faoliyati kabi tarkibiy qismlarning yangi xususiyatlari paydo bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Волов В.Т. Дистанционное образование: истоки, проблемы, перспективы: монография / В.Т. Волов, Д.Б. Волов, В.М. Шмелев. – Самара: Изд-во СНЦ РАН, 2000. – 100 с.
2. Информационные технологии в учебном процессе, нормативное обеспечение: рекомендации из опыта работы / сост. О.Н. Черненко. Волгоград: Учитель, 2007. – 135 с.
3. Лапчик М.П. Россия на пути к smart-образованию / М.П. Лапчик // Информатика и образование. – 2013. – № 2. – С. 3-9.
4. Митина, Л.М. Профессиональное развитие и здоровье педагога: проблема и пути решения / Л. М. Митина // Вестник образования. – 2005. – № 7. – С. 7-8.
5. Организация дистанционного обучения в системе Moodle [Электронный ресурс] // сост. Гриневич Н.А.. – Минск, 2008. – Режим доступа: http://edu.omgpi.ru/pluginfile.php/28712/-mod_resource/content/0/Moodle_2.pdf (дата обращения: 16.12.2013).
6. Урсова О.В. Развивающий потенциал информационно-коммуникационных технологий в системе повышения квалификации учителей - предметников: дис....канд. пед. наук: 13.00.08 / Урсова Ольга Владимировна. – Великий Новгород, 2006. – 195 с.